

Patrycja SITO¹, Agnieszka MOLGA², Artur HERMANOWICZ³

¹ Inż., Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny w Radomiu, Wydział Informatyki i Matematyki,
Katedra Informatyki, ul. Malczewskiego 22a, 26-600 Radom;
e-mail: sitko1992@gmail.com

² Dr, Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny w Radomiu, Wydział Informatyki i Matematyki,
Katedra Informatyki, ul. Malczewskiego 22a, 26-600 Radom;
e-mail: agnieszka19216@wp.pl

³ Dr, Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny w Radomiu, Wydział Informatyki i Matematyki,
Katedra Informatyki, ul. Malczewskiego 22a, 26-600 Radom;
e-mail: artur.hermanowicz@uthrad.pl

E-LEARNING – ZALETY I WADY Z PUNKTU WIDZENIA STUDENTA

E-LEARNING – ADVANTAGES AND DISADVANTAGES FROM THE STUDENT’S POINT OF VIEW

Słowa kluczowe: wady i zalety nauki online, nauka online, e-learning nauczanie.

Keywords: advantages disadvantages of online learning, online learning, e-learning teaching.

Streszczenie

E-learning, który dotychczas był określany jako „nauczanie na odległość” nabrał dużo większej wartości przez wzrost zainteresowania Internetem. Stał się on bardzo popularny, ponieważ dostęp do niego jest praktycznie wszędzie, przez co e-nauczanie zwiększyło swoje możliwości i jakość nauczania tą metodą. Mechanizm edukacji jest podstawowym procesem w życiu człowieka, który ma ogromny wpływ na jego rozwój. Dzięki olbrzymiemu rozwojowi technologii informacyjnej powoli tradycyjna nauka w murach szkoły zostaje wypierana przez metody nowocześniejsze, do których można z powodzeniem zaliczyć e-nauczanie. W artykule podjęto próbę przedstawienia problematyki związanej z możliwymi zagrożeniami negatywnymi, szkodliwymi i niepożądanymi treściami w sieci, a także jej ogromnymi zaletami widzianymi przez studenta.

Abstract

E-learning, which was described as “distance learning” so far gained value because of growing interest in the Internet. It became very popular method due to its accessibility, which contributed to improvement of range and quality of e-learning. Mechanism of education is a key process of human life, which determines his development. Fast pace of information technology development entails displacement of traditional learning in school with more modern methods including e-teaching. In the paper the author attempt to evaluate the contribution of e-learning in the innova-

tive forms of education. The article attempts to present issues related to possible threats and negative, harmful and undesirable content on the network as well as its great advantages seen by the student.

Wstęp

W dobie społeczeństwa informacyjnego na szczególną uwagę zasługuje zarządzanie wiedzą. Gwałtowny rozwój technologii internetowych, coraz to większy dostęp do Internetu, łatwość użycia oraz ciągłe uaktualnianie stron WWW jest siłą napędzającą nauczania na odległość. Podstawowymi korzyściami stosowania e-learningu są:

- wydajność,
- elastyczny dostęp,
- spójność,
- adekwatna treść.

E-learning oparty jest na kilku fundamentalnych kryteriach. Istniejąc w sieci jest udostępniany szerokiemu gronu odbiorców przy użyciu standardowych technologii informatycznych. Materiały są na bieżąco uaktualniane, które wykorzystują różnorodne techniki oraz media w celu bogatszego zilustrowania przekazywanej treści. Czynności i etapy nauczania w systemach e-learningowych opierają się na autonomii osoby uczącej się oraz interaktywnych szkoleń¹. Systemy nauczania na odległość stanowią obiecujące rozwiązanie dla osób niepełnosprawnych, które czasem nie mają możliwości uczestnictwa w zajęciach tradycyjnych. Jednak sukces e-learningu nie zależy tylko od dobrego zaplecza technicznego. Istotne jest zrozumienie potrzeb potencjalnych klientów, uświadamianie im podstawowych zalet i wad nauczania na odległość oraz wzbudzenie chęci korzystania i odpowiednie przygotowanie uczniów z zakresu e-learningu.

E-learning – jego korzyści

Dla wielu osób Internet jest nieodłącznym elementem codzienności, wykorzystywanym w różnych sferach życia, a także dla realizacji różnych celów. Naturalnym następstwem jego szybkiego rozwoju stało się zastosowanie go w edukacji. Szkoły wyższe w coraz większym zakresie wprowadzają e-nauczanie, proponując studentom nauczanie w formie e-learningowej. Szczególnie popularnym rozwiązaniem jest *blended learning*.

¹ MM. Sysło, *Uczelnie w środowisku nowych technologii kształcenia*, wystąpienie podczas XIV konferencji z cyklu „Informatyczne wspomaganie zarządzania uczelnią – uczelnie wyższe wobec nowych technologii kształcenia”, Centrum Promocji Informatyki, Warszawa 2011.

Oprócz powszechnych korzyści, jakie przynosi e-edukacja studentom, występują także pewne nowe wyzwania, którym muszą sprostać. Dla studentów e-learning oznacza przede wszystkim większą samodzielność i odpowiedzialność za organizację czasu pracy, punktualność, systematyczność, bądź też dbałość o komunikację z nauczycielem. W zamian studenci otrzymują przede wszystkim większą elastyczność procesu nauczania – co w czasach, kiedy powszechne stało się studiowanie na kilku kierunkach równocześnie lub łączenie nauki z pracą, ma istotne znaczenie.

Większość studentów jest świadoma, że nauka z wykorzystaniem e-learningu w porównaniu z uczeniem tradycyjnym wymaga większej samodzielności, większej motywacji oraz lepszej organizacji czasu nauki. Dostrzegają oni zalety kształcenia na odległość, takie jak oszczędność czasu i elastyczność, wynikające z braku konieczności obecności na zajęciach stacjonarnych w ustalonym czasie i miejscu, a także indywidualne tempo i intensywność nauki czy większą efektywność pracy.

Studenci wykorzystujący Internet mogą się uczyć², czego chcą, kiedy chcą i gdzie chcą. Do tego jeszcze należy uwzględnić możliwość wyboru formy, w jakiej chcą się uczyć.

W przeprowadzonych badaniach wśród studentów I i III roku studiów I stopnia Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, studiujących na różnych kierunkach i w różnych formach zbadano oczekiwania oraz obawy związane z prowadzeniem zajęć w formie e-learningowej³. Wyniki badań wśród studentów są bardzo optymistyczne. Jak pisze E. Lubina: „Środowisko studenckie w większości akceptuje formy nauczania na zdalnego, traktując je jako naturalną konsekwencję rozwoju technologii informacyjno-komunikacyjnych, zaś pożądanym modelem edukacyjnym jest edukacja mieszana (*blended learning*)”⁴.

Za najważniejsze korzyści z uczestniczenia w zajęciach w systemie e-learningowym studenci uznali (rys. 1):

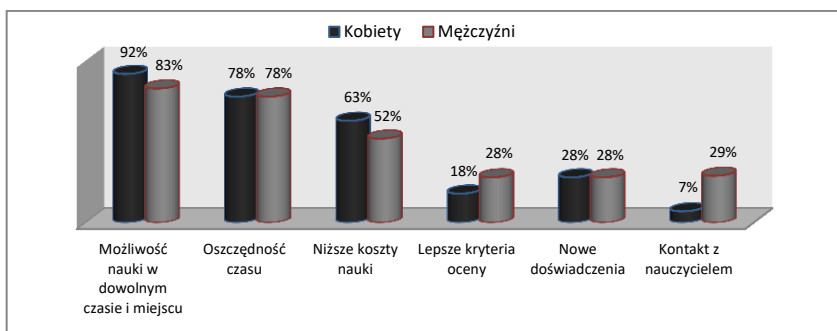
- możliwość nauki w dowolnym czasie i miejscu (wygodnym dla nich),
- oszczędność czasu (dojazd na zajęcia, lepsza komunikacja z wykładowcą, efektywniej wykorzystany czas na naukę oraz kompletowanie materiałów),
- niższe koszty nauki (m.in. dojazdy, kserowanie notatek).

Opinie badanych dotyczące zalet zdalnego nauczania można zatem potraktować jako wyrażone zarzuty wobec nauczania w sposób tradycyjny związanych z uciążliwościami takimi, jak konieczność dojazdów na uczelnię, utrudniony kontakt z nauczycielami poza zajęciami, sztywny harmonogram zajęć lub brak sprawnych kanałów komunikacji pomiędzy nauczycielami a studentami.

² A. Clarke, *E-learning: nauka na odległość* (tłum. M. Klebanowski), Warszawa 2007.

³ J.T. Skrzypek, *Symulacyjny model oceny ekonomicznej efektywności projektów e-learningowych* [w:] *E-edukacja dla rozwoju społeczeństwa*, red. M. Dąbrowski, M. Zajac, Warszawa 2008.

⁴ E. Lubina, *Wdrażanie e-learningu w szkołach wyższych w świetle potrzeb i zainteresowań studentów*, http://www.e-edukacja.net/piata/referaty/sesja_IIa/08_e-edukacja.pdf

Rys. 1. Korzyści z uczestnictwa w zajęciach e-learningowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie.

Główne korzyści dla uczącego się:

- metoda zdobywania wiedzy wykorzystująca programy multimedialne i sprzęt oraz łącza internetowe⁵,
- nowoczesny system kształcenia oraz prowadzenia zajęć na odległość,
- metoda studiowania przy pomocy Internetu, umożliwiającą naukę w dowolnym czasie, miejscu i tempie,
- sposób nauczania z użyciem dostępnych mediów elektronicznych,
- elektroniczne uzupełnienie wiedzy zdobytej w tradycyjny sposób,
- możliwość zdobywania dodatkowego wykształcenia w środowisku wirtualnym,
- aktywne korzystanie z nowych technologii,
- umiejętność współpracy w grupie,
- oszczędność czasu. Uczeń nie traci swojego czasu na dojazdy do miejsc, w których są stacjonarne zajęcia,
- proces uczenia się można zaplanować tak, by współgrał z innymi obowiązkami dnia codziennego,
- jednolity przekaz,
- możliwość prowadzenia szkolenia dla dużej grupy słuchaczy (w tradycyjnych warunkach sale wykładowe mają ograniczoną liczbę miejsc),
- lepsze dopasowanie do potrzeb uczniów,
- zminimalizowanie strachu i nieśmiałości, które mogłyby pojawić się podczas tradycyjnych zajęć.
- więzi międzyludzkie są rozwijane zdalnie przy zastosowaniu komunikatorów audio-wideo typu Skype, czatów, blogów, poczty elektronicznej, forów dyskusyjnych,

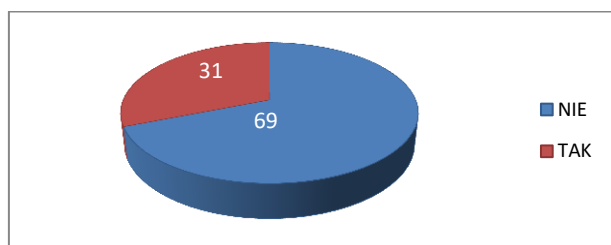
⁵ E. Sałata, *Training of technical education and computer science teacher in higher education*, „Technológia vzdelávania”, Vol 3, Nitra 2011, p. 6–7.

- stosowanie nie tylko obrazu i tekstu, ale również plików dźwiękowych.

Badania przeprowadzone w 2013 r. przez Uniwersytet Warszawski na reprezentatywnej grupie dorosłych Polaków (do 55. roku życia) wykazały, że 69% badanych, jeśli miałoby się kształcić, wybrałoby zajęcia w tradycyjnej formie (rys. 2)⁶.

E-learning to nie tylko zalety

Krytycy tej metody nauczania wskazują także na pewne wady, czy też niedostatki tej metody⁷. Przede wszystkim krytykuje się: *brak bezpośredniego kontaktu z prowadzącym szkolenie*. Bezpośredni kontakt z nauczycielem jest znacznie lepszym sposobem na kontaktowanie się niż na przykład fora dyskusyjne, gdzie nie możemy liczyć na natychmiastową odpowiedź.

Rys. 2. Wybór formy nauczania przez osoby dorosłe do 55. roku życia

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań Uniwersytetu Warszawskiego.

Konieczność posiadania bardzo silnej motywacji oraz chęci do samodzielnego uczenia się. Niestety, podczas takiej nauki nauczyciel nie motywuje nas tak bardzo jak podczas zajęć tradycyjnych. Musimy znaleźć motywację do działania i nauki.

Problem ze sprawdzeniem efektywności. Nauczyciel nie ma możliwości sprawdzenia czy uczeń ściągą podczas rozwiązywania na przykład testów końcowych. Dlatego najlepszym rozwiązaniem sprawdzenia wiedzy jest zebranie studentów w jednej sali i rozwiązywanie testów na komputerach, które znajdują się w danej sali.

Konieczność posiadania Internetu lub dostępu do niego w postaci szybkiego łącza. Wiąże się to oczywiście z wydatkami uczestnika kursu. Opłaty za usługi internetowe są coraz niższe, lecz nie oznacza to, że wszystkich jest stać na po-

⁶ D. Dziewulak (red.), *Nauka i szkolnictwo wyższe*, Biuro Analiz Sejmowych Kancelarii Sejmu, Studia BAS nr 3(35) 2013.

⁷ A. Piecuch, *Technologia dla edukacji*, „Dydaktyka Informatyki. Informatyka wspomagająca całościowe uczenie się” nr 8(2013), red. A. Piecuch, W. Furmanek, Rzeszów 2013.

siadanie stałego łącza internetowego w miejscu zamieszkania. A to właśnie dostęp do Internetu jest głównym czynnikiem na uczestnictwo w kursach prowadzonych na odległość.

Trudności w utrzymaniu stałej aktywności uczniów. Brak bezpośredniego kontaktu pomiędzy nauczycielem a uczniem powoduje spadek wartości lub zniechęcenia do nauki. Niewłaściwe zaplanowanie pracy własnej przez ucznia powoduje utrudnienia w przyswojeniu i nadrobieniu zaległego materiału.

Utrudnienia w utrzymaniu odpowiedniej motywacji do nauki. Podczas tradycyjnych zajęć uczący się ma obowiązek uczestniczenia w zajęciach, a czasem aktywnego udziału w nich. W sali lekcyjnej łatwiej jest skoncentrować się na rozwiązywanych zadaniach niż w sytuacji, gdy realizuje je samodzielnie.

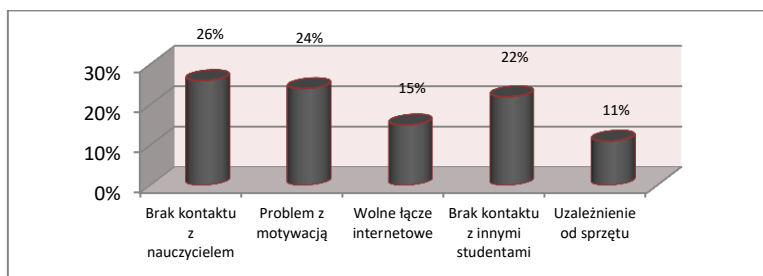
W kształceniu na odległość daje się zauważyć ograniczenie lub całkowity brak kontaktu nauczyciela z uczniem. Związki interaktywne ulegają wówczas wyraźnej przemianie. W przypadku nauki samodzielnej, różnej co do miejsca, przestają być dostępne znane formy informacji. Brak komunikacji niewerbalnej lub wskazówek kontekstowych prowadzi do zmienionego odbioru przekazywanej wiedzy. Osłabiony i ograniczony jest kontakt oraz tworzenie więzi pomiędzy uczestnikami kursu. Występują problemy z samodyscypliną uczniów, motywacją, uzależnieniem od Internetu, które w istotny sposób ograniczają efektywność samokształcenia. Utrudnione jest również kontrolowanie efektów szkolenia lub przeprowadzania testów zaliczeniowych, oceniających wiedzę uczniów.

Należy zwrócić uwagę na konieczność poniesienia początkowych, wysokich kosztów wdrożenia e-learningu i opracowania materiałów szkoleniowych. Uczniowie podczas nauczania zdalnego muszą korzystać z nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych (np. wideokonferencje), dla niektórych jest to problem, ponieważ na przeszkodzie staje im np. wadliwy sprzęt komputerowy, wolne łącze internetowe, bądź zbyt drogie połączenie z Internetem.

Dużą wadą jest także brak doświadczeń społecznych i zawodowych przeżywanych bezpośrednio w grupie. Chodzi tu zwłaszcza o doświadczenia, które zdobywane są podczas warsztatów lub laboratoriów, niektórych ćwiczeń czy seminariów. Dla studenta pedagogiki ważne jest nie tylko przeczytanie materiałów, wysłuchanie wykładu, ale również obserwacja uczestnicząca oraz aktywne przeżycie pewnych sytuacji wychowawczych czy dydaktycznych – nabycie umiejętności w działaniu (np. umiejętności prowadzenia zajęć z grupami dzieci, młodzieży czy osób starszych).

Według badań przeprowadzonych w Wyższej Szkole Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie, większość studentów zwróciła uwagę na trudności związane z komunikacją i wymianą doświadczeń. Brak możliwości bezpośredniego kontaktu z prowadzącym wskazało 26% respondentów, a 22% odpowiedzi doty-

czyłoby węższego zakresu interakcji między studentami. W celu rozwiązania tego problemu do każdego kursu zdalnego uczelnia wprowadziła fora dyskusyjne i czat (rys. 3)⁸.

Rys. 3. Wady e-learningu

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań WSIiZ w Rzeszowie.

Drugą z wymienianych wad jest problem z wewnętrzną motywacją i samodyscypliną (24% wskazań)⁹. Oznacza to, że samodzielne ustalanie tempa, miejsca i czasu nauki może być trudne dla niektórych uczestników. Osoby te preferują odgórnie narzucone ramy kształcenia. Należy zwrócić również uwagę na fakt, że dla większości osób konieczność posiadania odpowiedniego sprzętu i oprogramowania oraz umiejętność korzystania z niego nie stanowi problemu.

E-learning jest to forma uczenia się, która pozwala na łatwe zawieranie nowych znajomości z osobami, które odległe fizycznie, mogą okazać się bliskie z punktu widzenia zainteresowań, bądź doświadczeń. Sprzyja rozwijaniu kontaktów społecznych osobom nieśmiałym lub zamkniętym. Również kontakt ze specjalistami jest ułatwiony – na czacie czy forum możemy porozmawiać z autoritetami w danej dziedzinie, z którymi nie mielibyśmy kontaktu w realnym życiu. E-learning ułatwia nam również dostęp do interesujących materiałów internetowych, np. wykładów, artykułów, filmów, prezentacji, które zostały nam wskazane przez nauczyciela.

Podsumowanie

Zastosowanie w kształceniu akademickim odpowiednich form e-edukacji jest wielką szansą na właściwe przygotowanie młodego pokolenia do pracy i życia w globalnym społeczeństwie informacyjnym. Ta szansa jest jednocześnie wyzwaniem stojącym przed współczesnymi akademiami. Muszą one wypracować

⁸ P. Betlej, *E-learning w organizacji zajęć i opinii studentów – studium przypadku*, „E-mentor” 2009, nr 1(28), <http://www.e-mentor.edu.pl/mobi/arttykul/index/numer/28/id/615>.

⁹ Tamże.

wać własny model e-kształcenia i ciągle modyfikować stosowane jego formy tak, aby nadążyć za zmianami, jakie zachodzą w otaczającym nas świecie.

Podsumowując, e-learning jest doskonałą formą uzupełniającą tradycyjny proces dydaktyczny, jednak nie powinno ograniczać się jedynie do stosowanie tej metody nauczania, ponieważ mimo wielu zalet tego rodzaju kształcenia, wyraźnie rysuje nam się również sporo jego wad.

Pomimo jednak tych kilku wad nie przekreślamy całego e-learningu, gdyż jest to wspaniała sposobność do doskonalenia zarówno siebie, jak i własnych pracowników, która niesie określone korzyści w stosunku do tradycyjnych szkoleń i sposobów zdobywania wiedzy.

Bibliografia

- Clarke A., *E-learning: nauka na odległość* (tłum. M. Klebanowski), Wydawnictwo Komunikacji i Łączność, Warszawa 2007.
- Dziewulak D. (red.), *Nauka i szkolnictwo wyższe*, Biuro Analiz Sejmowych Kancelarii Sejmu, Studia BAS nr 3(35)/2013.
- Piecuch A., *Technologia dla edukacji*, „Dydaktyka Informatyki. Informatyka wspomagająca całościowe uczenie się”, red. A. Piecuch, W. Furmanek, nr 8(2013), Wyd. UR, Rzeszów 2013.
- Salata E., *Training of technical education and computer science teacher in higher education*, „Technológia vzdelávania”, Vol. 3, Nitra 2011.
- Skrzypek J.T., *Symulacyjny model oceny ekonomicznej efektywności projektów e-learningowych* [w:] *E-edukacja dla rozwoju społeczeństwa*, red. M. Dąbrowski, M. Zając, Fundacja Promocji i Akredytacji Kierunków Ekonomicznych, Warszawa 2008.
- Sysło M.M., *Uczelnie w środowisku nowych technologii kształcenia*, wystąpienie podczas XIV konferencji z cyklu „Informatyczne wspomaganie zarządzania uczelnią – uczelnie wyższe wobec nowych technologii kształcenia”, Centrum Promocji Informatyki, Warszawa 2011.

Netografia

- Betlej P., *E-learning w organizacji zajęć i opinii studentów – studium przypadku*, „E-mentor” 2009, nr 1(28), <http://www.e-mentor.edu.pl/mobi/arttykul/index/numer/28/id/615>.
- Lubina E., *Wdrażanie e-learningu w szkołach wyższych w świetle potrzeb i zainteresowań studentów*, http://www.e-edukacja.net/piata/referaty/sesja_IIa/08_e-edukacja.pdf.